

Eski ve Yeni Ahid'in Kadın Anlayışına Mukabil Kur'ân'ın Medeniyeti

Ahmet GÜNDÜZ*

Özet

Mevcut bütün dinlerin kutsal kitaplarında kadınlara ilişkin ifadelere rastlamak mümkündür. Bu kitaplarda kadının konumuna dair olumlu şeyler olduğu gibi olumsuz bazı şeyler de bulunmaktadır. Çoğu zaman kadın cephesinden İslam'a saldıran batının kendi kitaplarında kadına reva görülen şeyleri görmezlikten gelmeleri önemli bir husustur. Bu iki kutsal metinde kadının durumuna dair yer alan şeyler Cahiliyye dönemindekilerle kıyaslandığı zaman birçok noktada benzerlikler olduğu görülmektedir. Bu da Cahiliyye döneminde kadına yapılan haksız davranışların temelinde bu inanışların yattığını göstermektedir. Gayemiz Eski ve Yeni Ahid'de kadına ilişkin bütün hukuku ortaya koymak değildir. Amacımız söz konusu kutsal metinlerde genel anlamda kadın anlayışıyla bu konuda Kur'ân'ın inşa ettiği medeniyeti kıyaslama imkânı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Eski Ahid, eni Ahid, Cahiliyye, Kur'ân, Dul, Asli suç, Zinâ, Hz. Havva, Hz. Âdem.

Summary

It is likely to find statements on women in all holy books of the known religions. In these books, although there are positive remarks on the position of women there are some others telling negative about them, as well. It is a significant point that the West generally attacking Islam over women doesn't see what is deemed proper for women in their own books. Once the things regarding the position of women included in these two holy texts are compared to those in Days of Ignorance (pre-islamic age of ignorance), it is sure there are many similarities. And this shows us that such behaviors are in the ground of the unfair attitudes against women during the Days of Ignorance. Our purpose is not to put forward the whole legal order for women in the Old and New Testament. But, it is to provide the

* Dr. Ahmet GÜNDÜZ, gunduzahmet63@hotmail.com

opportunity to compare the general women approach in the relevant holy texts with the civilization established by Koran within this regard.

Key Words: Eski Ahid, eni Ahid, Cahiliyye, Kur’ân, Dul, Asli suç, Zinâ, Hz. Havva, Hz. Âdem.

Giriş

İnsan nesli içerisinde en fazla mağdur edilen sınıf çocuklar ve kadınlardır. Ancak ataerkil toplum anlayışının egemen olduğu toplumlarda cinsiyet olarak da en fazla mağdur edilen sınıf ise daha çok kadınlar olmuştur. Bunun en büyük sebeplerinden biri de Eski ve Yeni Ahid mensuplarının dini anlayışlarıdır. Çünkü Yahudi bilginlerinin bu dönemdeki toplulukları ne denli etkilediği unutulmaması gereken bir hakikattir. Öbür yandan Hıristiyan âlemi ise kıtalara yayılmıştır. Nihayetinde her iki kesim de bu güne kadar varlığını sürdürmüştür. İşte bu kitlelerin kutsal metinlerinde yani Eski ve Yeni Ahid’de Hz. Havva üzerinden kadın, insanlığın asli bir suçlusu ve suçun ilk miras bırakanı olarak ilan edilmiştir.¹ Bu durum söz konusu metinlerde kadının konumu ile birlikte hak ve hukukunu da etkilemiştir. Böylece kadın bazen dulluk vasfı, bazen de erkeğin küfüvvet statüsü sebebiyle rencide edilmiştir. Kur’ân ise her konuda olduğu gibi kadına ilişkin bu anlayışları da bertaraf etmeye çalışıp medenî bir kadın anlayışı oluşturmuştur.

1. Eski Ahid’de Kadın

a. Eski Ahid’de Kadına İlişkin Müspet İfadeler

İbranice’de “işşa” kelimesi “kadın” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmakla beraber, genel olarak “eş” anlamına da gelmektedir.² Tevrat’ta kadınlara ilgili ilk ifadeler insanın yaratılışı bahsinde geçmektedir. Elohist yani tanrının “Elohim” ismiyle zikredildiği metinde şöyle denilmektedir: “*Tanrı, ‘Yeryüzü çeşit çeşit canlı yaratık, evcil ve yabanıl hayvan, sürüngen türetsin’ diye buyurdu ve öyle oldu. Tanrı çeşit çeşit yabanıl hayvan, evcil hayvan, sürüngen yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü. Tanrı, ‘İnsanı kendi sûretimizde, kendimize benzer yaratalım’ dedi. ‘Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere, yeryüzünün tümüne egemen olsun.’ Tanrı insanı kendi sûretinde yarattı. Böylece insan Tanrı sûretinde yaratılmış oldu. İnsanları erkek ve dişi olarak*

¹ Tekvin, 3:17; Romalılar, 5:12.

² Sent Antuan Kilisesi, <http://sentantuan.com/dosyalar/ayetler/ibrahani.htm> (Erişim, 19 Ağustos 2015/15.25); Kutsal Kitap, <http://www.kutsal-kitap.net/bible/tr/index.php?id=6&mc=1&sc=4> (Erişim, 19 Ağustos 2015, 15.30).

yarattı. Onları kutsayarak, ‘Verimli olun, çoğalın’ dedi. ‘Yeryüzünü doldurun ve denetiminize alın; denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, yeryüzünde yaşayan bütün canlılara egemen olun. İşte yeryüzünde tohum veren her otu, tohumu meyvesinde bulunan her meyve ağacını size veriyorum. Bunlar size yiyecek olacak.’¹ Burada yaratılıştan bahsedilirken kadın erkek ayrımı yapılmaksızın yaratılan insanın Tanrının sûretinde olduğu belirtilmektedir. Erkek nasıl Tanrının sûretinde yaratılmışsa kadın da Tanrının sûretinde yaratılmıştır. “Yeryüzüne egemen olun...” ifadesinde de kadın erkek ayrımına gidilmemiş, egemenlik vasfı her ikisine teşmil edilmiştir. Tevrat’ta kadına verilen en büyük pâyeye burada zikredilmiştir. O da onun Tanrı sûretinde yaratıldığı ifadesidir. Bunun dışında Yahvist metinde de bir paye verilmektedir: “Rab (Yahve) göğü ve yeri yarattığında, yeryüzünde yabani bir fidan, bir ot bile bitmemişti. Çünkü Rab Tanrı henüz yeryüzüne yağmur göndermemişti. Toprağı işleyecek insan da yoktu. Yerden yükselen buhar bütün toprakları suluyordu. Rab Tanrı Âdem’i topraktan yarattı ve burnuna yaşam soluşunu üfledi. Böylece Âdem yaşayan varlık oldu.”² “Sonra, Rab: ‘Âdem’in yalnız kalması iyi değil’ dedi, ‘Ona uygun bir yardımcı yaratacağım.’”³ “Rab Tanrı Adem’e derin bir uyku verdi. Âdem uyurken, Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı. Âdem’den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Âdem’e getirdi. Âdem, ‘İşte bu benim kemiklerimden alınmış kemik, etimden alınmış ettir.’ dedi, Ona ‘kadın’ denilecek, çünkü o adamdan alındı. Bu nedenle Âdem annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak.”⁴ Bu ifadelerle göre Havva, Âdem’in bir parçasıdır ve Âdem’in adeta bir tamamlayıcısıdır. Çünkü hem bedeninden bir parçası ve sahibi⁵ hem de toprağı işleme yardımcısıdır. Bunun farkında olan Âdem, Havva’ya içten bağlanmıştır. Elohist metinlerde Havva’nın, Tanrının sûretinde olduğu ifade edilirken, Yahvist yani tanrının “Yahve” ismiyle zikredildiği metinlerde ise Âdem’in kaburga kemiğinden yaratıldığı söylenmektedir.

Musa’ya (a.s) iman edep O’nunla birlikte hicret edenler erkeklerden ibaret değildir. Bunların içerisinde kadınlar da bulunmaktadır. Tevrat genel olarak kadının zihni yapısı ve anlayışında bir sıkıntı

¹ Tevrat, İncil, *The Bible Society in Turkey*, 2001, Tekvin, 1: 24-29.

² Tekvin, 1:4-7.

³ Tekvin, 2:18.

⁴ Tekvin, 2:21-24.

⁵ “Erkek karısına, kadın da kocasına hakkını versin. Kadının bedeni kendisine değil, kocasına aittir. Bunun gibi, erkeğin bedeni de kendisine değil, karısına aittir.” 1 Korintliler: 3-5

görmemiştir.¹ Onun için dini mevzularda yapılacak izahatlarda erkekler gibi kadınların da davet edildiğine atıfta bulunmaktadır.² Hatta Eski Ahid’de; Miryam³, Debora⁴, Hulda⁵, Noadya⁶ gibi risâlet görevi üstlendiği söylenen kadınlara rastlamak bile mümkündür.⁷

Bazı kadınların dürüst, erdemli, faziletli, saygın kimseler olduklarına dair⁸ atıflar vardır. Ancak bir insan olarak kadına verilen en önemli değerlerden biri annelik vasfı ile sahip olduğu kutsal konumdur. Çocukların annelerine karşı isyan etmeleri, hor görmesi, sövmesi affedilmemektedir.⁹ Annenin bu saygınlığı sebebiyle annesine lanet edene¹⁰ veya itaatsizlik edene¹¹ ölüm cezası verilmiştir. Bu hususta baba da aynı saygınlığa sahiptir.

Tevrat’taki İbrahim’in ölüm döşeğinde iken evindeki uşağına yaptığı: “*Oğlum İshak’a kız almak için benim ülkeme, akrabalarımın yanına gideceksin.*”¹² sözünden hareketle Yahudi olabilmek için Yahudi bir annenin çocuğu olmak zorunludur. Bu kadına bir saygınlık katabilir ancak dinin yayılması için bir engel teşkil etmektedir.

Tevrat; anneyi,¹³ kız kardeşi,¹⁴ halayı,¹ teyzeyi,² amcanın eşini,³ kişinin gelinini,⁴ üvey kızı⁵ yakın akraba saymış ve bunların iffetlerine leke

¹ Hakkı Şah Yasdıman, “Yahudilikte Kadınlı İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, İzmir, 2002, s. 128-129.

² Tesniye, 31:11-13, Yeşu,8:35.

³ Çıkış, 15:21.

⁴ Hakimler, 4:4-5.

⁵ 2 Krallar, 22:14-20.

⁶ Nehemya, 6:14.

⁷ Yasdıman, “Yahudilikte Kadınlı İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, s. 130.

⁸ Ruth, 1:2, 4, 14-22; 3:1, 11; 4:14-17; Süleymanın Meselleri, 11:16, 22; 12:4; 14:1; 31:10-30; Hakimler, 13:23; I. Samuel, 1:9-18, 24-28; I. Kırallar, 17:8-24; II. Kırallar, 4:8-38; Ester, 1: 11-12; 4:15-17; 5: 1-8; 7:1-6; 8:1-8.

⁹ Yasdıman, “Yahudilikte Kadınlı İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, s. 140.

¹⁰ “*Annesine ya da babasına lanet eden herkes kesinlikle öldürülecektir. Annesine ya da babasına lanet ettiği için ölümü hak etmiştir.*” Levililer, 20:9; Tesniye 27:16.)

¹¹ «*Eğer bir adamın dik başlı, başkaldıran, annesinin ve babasının sözünü dinlemeyen, onların tedibine aldırmanın bir oğlu varsa, annesiyle babası onu tutup kent kapısında görev yapan kent ileri gelenlerine götürecekler. Onlara şöyle diyecekler: ‘Oğlumuz dik başlı, başkaldıran bir çocuktur. Sözümüzü dinlemiyor. Savurgan ve içkicidir.’ Bunun üzerine kentin bütün erkekleri onu taşıyarak öldürecekler.*” Tesniye, 21:19-21

¹² Tekvin, 24:3.

¹³ Levililer,18:7

¹⁴ Levililer,18:9.

sürülmemesi konusunda tembihte bulunulmuş,⁶ annesi ile yatana lanet etmiştir.⁷ “*Zina etmeyeceksin.*”⁸ diyerek zinayı suç sayan Tevrat anne, kız kardeş vb. yakın akraba ile yapılan cinsel ilişki için de recim cezasını ön görmektedir.⁹ Evli olanların zina yapması durumunda hem erkek hem de kadın recim cezasına çarptırılmak sûreti ile adil bir uygulama emredilmiştir.¹⁰ İffet ve namusu koruma altına alınan kadınlardan biri de komşunun eşi olup onun için: “*Komşunun karısına kötü gözle bakmayacaksın. Komşunun evine, tarlasına, erkek ve kadın kölesine, öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.*”¹¹ denilmektedir.

Kadın zekât ve sadaka gibi bazı maddi mevzularda korunmaya çalışılmış, zekâtlık şeylerin veya devşirilen bahçelerde geriye kalan şeylerin dullara da verilmesi emredilmiştir: “*Tarlanızdaki ekini biçtiğinizde gözden kaçan bir demet olursa almak için geri dönmeyin. Onu yabancıya, öksüze, dul kadına bırakın. Öyle ki, Tanrınız Rab el attığınız her işte sizi kutsasın.*”¹², “*Üçüncü yıl, ondalığı verme yılı, bütün ürününüzün ondalığını bir yana ayırın. Ayırma işini bitirdiğinizde, ondalığı Levililer’e, yabancılara, öksüzlere ve dul kadınlara vereceksiniz. Öyle ki, onlar da kentlerinizde yiyip doysunlar.*”¹³ Eski Ahid’de zikredilen bazı olaylardan

¹ Levililer,18:12; Hala ile evlenmek de yasak olmasına rağmen söz de Musa ve Harun’un babası Amram halası Yokebed ile evlenmiş ve Musa ile Harun bundan dünyaya gelmiştir. Bkz. Çıkış, 6:20.

² Levililer,18:3.

³ Levililer,18:14.

⁴ Levililer,18:15; Bir peygamber olan Yahuda’nın geliniyle yattığı ve onun ikiz çocuk doğurduğu iddia edilmektedir. Bkz. Tekvin, 38:6-27.

⁵ Levililer,18:17.

⁶ Yakın akrabanın namusuna leke sürülmesi konusunda tizitz davranan Tevrat ne tuhaf ki Lut peygamberin kızlarının babalarını sarhoş edip onunla zina yaptıklarını iddia etmekte onların namusuna leke sürmektedir. Bkz. Tekvin, 19:30-38.

⁷ “*Babasının karısıyla yatana lanet olsun! Çünkü o babasının evlilik yatağına leke sürmüştür.*” Tekvin, 27:20; Benzeri ikazlar için bkz. Tekvin, 27:21-23.

⁸ Tekvin, 5:18.

⁹ Levililer, 20:11-13, Benzeri konularda recim cezası verilen durumlar için bkz. Levililer, 20:14-16; Tekvin, 22:23-27.

¹⁰ “*Eğer bir adam başka birinin karısıyla yatarken yakalanırsa, hem kadınla yatan adam, hem kadın ikisi de öldürülecek.*” Tekvin, 22:22; Levililer, 20:10.

¹¹ Tekvin, 5:21.

¹² Tekvin, 24:19.

¹³ Tekvin, 26:12.

kadınların mal sahibi olabildikleri, ticaret yapabildikleri, diledikleri zaman bunu bağışlayabildikleri anlaşılmaktadır.¹

b. Eski Ahid’de Kadına İlişkin Menfi İfadeler

Eski Ahid’de Âdem ve Havva’nın Aden bahçesinden çıkarılmasının nedeni için anlatılan şeyler tarih boyunca kadına bakış açısını değiştiren temel etmen olmaktadır. Burada anlatılanlara göre Rab, bahçenin ortasındaki ağacın meyvesini yemeyi yasaklamış² ancak şeytan bir gün yılan sûretinde gelip o meyveden yemesi için Havva’yı kandırmıştır.³ Havva ise ilahi emre isyan ve ona güvenmeme gayesinden öte bir amaçla bu ağacın meyvesinden yemiştir ve yemesi için Âdem’e de vermiştir.⁴ Âdem’e de vermesindeki gayesi bu suça O’nu da ortak etmek değildir. Kendisi ne için yediyse kocasına da onun için yedirmiştir. Ancak Tevrât Rab’in sorgulamasında olan Âdem’in: “*Yanıma koyduğün kadın ağacın meyvesini bana verdi, ben de yedim.*”⁵ şeklinde cevap verdiğini naklederek Âdem’in Havva’yı azmettirici olarak gösterdiğini anlatmaktadır. Bu cümleden hareketle Yahudi geleneğinde Havva’ya isyana azmettirici gözüyle bakılmıştır. Tevrat bile ona bu gözle bakmış ki bunun karşılığında ona şu cezaları reva görmüştür:

a. Doğurmak ve sancı çekmek: “*Rab Tanrı kadına: ‘Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim, ağrı çekerek doğum yapacaksın!’*”⁶ dedi.

b. Kocasını hep arzulamak ve onun emrinin altında olmak: “*Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek.*”⁷

Tevrat’a göre Havva’nın bu tasarrufu yüzünden toprak bile lanetlenmiştir: “*Rab Tanrı, Adem’e, ‘Karının sözünü dinlediğin ve sana, meyvesini yeme dediğim ağaçtan yediğin için toprak senin yüzünden lanetlendi’ dedi.*”⁸ Durum bu kadarlık bir kınama ile kalmamış kadın bir

¹ Yasdıman, “Yahudilikte Kadınlı İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, s. 134. İlgili ayetler için bkz. Rut, 4:3-9; Süleyman’ın Meselleri 31:14-18, 24; Çıkış, 35:22.

² Tekvin, 3:3.

³ “*Yılan, ‘Kesinlikle ölmezsiniz’ dedi, ‘Çünkü Tanrı biliyor ki, o ağacın meyvesini yediğinizde gözleriniz açılacak, iyiyle kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız.’*” Tekvin, 3:4-6

⁴ “*Kadın ağacın güzel, meyvesinin yemek için uygun ve bilgelik kazanmak için çekici olduğunu gördü. Meyveyi koparıp yedi. Yanındaki kocasına verdi, o da yedi.*” Tekvin, 3:7.

⁵ Tekvin, 3:12.

⁶ Tekvin, 3:16.

⁷ Tekvin, 3:16.

⁸ Tekvin, 3:17.

günah keçisine dönüştürüldüğü için sosyal hayatta tahkir edilmiş ve çeşitli cezalara layık görülmüştür.

Bir kadının evlenmesi esnasında özgür bir iradeye sahip olması tabii bir durum iken¹ buna karşılık çocuğu olmadan kocası ölen bir kadının böyle bir hakkı bulunmamaktadır. Böyle bir kadın kayınbiraderi ile evlenmek ve onunla gerdeğe girmek zorundadır.² Fıtrat olarak kayınbiraderin bunu kabul etmeme gibi bir hakkı olması gerekirken, onun da bu hakkı engellenmiştir. Kayınbiraderin bunu red etmesi durumunda kadının kayınbiraderini muhakeme ile buna razı etmesi istenmektedir.³ Eski Ahid’de çocuğu olmayan ve eşi öldüğü için kayınbiraderiyle evlenmek mecburiyetinde bırakılan kadın anlayışı Cahiliyye kültüründe de benzer anlayışlara sebebiyet vermiştir.⁴ Ülkemizde de bazı yörelerde bu tür anlayışlar bulunmaktadır. Üç kıtaya yayılan ecdadımızın bu konuda birlikte yaşadıkları Eski Ahid mensuplarından etkilenmiş olmaları muhtemeldir.

Dul bir kadına ilk kocası ile evlenme şansı verilmemektedir. Bunun sebebi ise kadının kirlendiği ve böyle bir evlilikle ülkenin günaha sürükleneceği inancıdır.⁵ Böyle bir inanç makul bir hikmet olarak görülemez. Zira evlilik kirlenmemek için bir çözüm olduğu kadar ülkenin fuhşiyata sürüklenmemesi için de bir çözümdür.

“Başkâhinin evleneceği kadın bakire olmalıdır. Dul, boşanmış, kirlenmiş ya da fahişe bir kadınla evlenemez, yalnız kendi halkından bakire

¹ İbrahim’in oğluna kız almak için giden uşağının bu talebi karşısında, “ ‘Kızı çağırıp ona soralım!’ dediler, Rebeka’yı çağırıp, ‘Bu adamla gitmek istiyor musun?’ diye sordular. Rebeka, ‘İstiyorum.’ dedi.” Tekvin, 24:57-58.

² “Birlikte oturan kardeşlerden biri oğlu olmadan ölürse, ölenin dulu aile dışından biriyle evlenmemeli. Ölenin kardeşi dul kalan kadına gidecek. Onu kendine karı olarak alacak, ona kayınbiraderlik görevini yapacak. Kadının doğuracağı ilk oğul, ölen kardeşin adını sürdürsün. Öyle ki, ölenin adı İsrail’den silinmesin.” Tekvin, 25:5-6.

³ “Ama adam kardeşinin dul karısıyla evlenmek istemiyorsa, dul kadın kent kapısında görev yapan ileri gelenlere gidip şöyle diyecek: ‘Kayınbiraderim İsrail’de kardeşinin adını yaşatmayı kabul etmiyor. Bana kayınbiraderlik görevini yapmak istemiyor.’ Kentin ileri gelenleri adamı çağırıp onunla konuşacaklar. Eğer adam, ‘Onunla evlenmek istemiyorum’ diye üstelerse, kardeşinin dul karısı ileri gelenlerin önünde adamın yanına gidecek, onun ayağındaki çarığı çıkaracak, yüzüne tükürecek ve ‘Kardeşine soy yetiştirmek istemeyen adama böyle yapılır.’ diyecek. Adamın soyu İsrail’de ‘Çarığı çıkarılanın soyu’ diye bilinecek.” Tekvin, 25:7-10.

⁴ İbn Kesîr, *Tefsîru’l-Kur’ân’i’l-Azîm*, c. 2, s. 209-210; İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-U‘câb fî Beyâni’l-Esbâb*, thk. Abdulhakim Muhammedu’l-Enîs, Dammâm, Dâr-u İbni’l-Cevzi, 1997, c. 2, s. 846.

⁵ “İkinci kocası da ondan hoşlanmaz, boşanma belgesi yazıp verir, onu evinden kovarsa ya da ikinci adam ölürse, kadını boşayan ilk kocası onunla yeniden evlenemez. Çünkü kadın kirlenmiştir. Bu Rab’in gözünde iğrençtir. Tanrınız Rab’in mülk olarak size vereceği ülkeyi günaha sürüklemeyin.” Tekvin, 24:3-4.

bir kızla evlenebilir. Böylece halkının arasında çocuklarına leke sürmemiş olur. Onu kutsal kılan Rab benim.”¹ denilmekle dul kadınlar rencide edilmektedir. Zira Başkâhinin evlenemeyeceği iki gurup kadından bahsedilmektedir. Bunların biri kirlenmiş olanlar, diğerleri ise dul olanlardır. Dul bir kadının toplumun en nezih insanı olan Başrahib ile evlenmesinin yasaklanmasında kadının şahsiyetine alenen bir hakaret söz konudur. Dul kadının şahsiyetine böyle bir yakıştırmada bulunan Tevrat’ın başka bir yerinde ise “Dul kadına haksızlık edene lanet olsun!”² denilmektedir. Bu durum ise tam bir tezat teşkil etmektedir.

Bakire her ne kadar statü olarak duldan daha önde ise de bakire olmadığı iddiası ile karşı karşıya kaldığı zaman bundan kendini temize çıkarması oldukça zor görünmektedir. Kendisine verilen kıymet sebebiyle sözüne itibar edilmesi veya bu konuda yemin ettirilmesi gibi daha kolay bir çözüm dururken ancak nezaketten yoksun bir toplumun yapabileceği bir çözüm yolu önerilmektedir. Problem ancak bayanın gerdek gecesi kullanılan kanlı çarşafı anne ve baba mahkemeye götürmesi ile çözülmeye çalışılmaktadır.³ Tevrat’da bu durum şöyle izah edilmektedir: “*Bir adam bir kadın alır, yattıktan sonra ondan hoşlanmazsa, ona suç yükler, adını kötüler, ‘Bu kadınla evlendim ama onunla yatınca bakire olmadığını gördüm.’ derse, kadının annesiyle babası kızlarının bakire olduğuna ilişkin kanıtı alıp kapıda görevli kentin ileri gelenlerine getirecekler. Kadının babası ileri gelenlere, ‘Kızımı bu adamla evlendirdim ama o kızımın hoşlanmıyor.’ diyecek, ‘Şimdi kızımı suçluyor, onun bakire olmadığını söylüyor. İşte kızımın bakire olduğunun kanıtı!’ Sonra anne-baba kızlarının bakire olduğunu kanıtlayan yatak çarşafını ileri gelenlerin önüne serip gösterecekler. Kentin ileri gelenleri de adamı cezalandıracaklar.*”⁴ Bayanın suçsuz olduğunu göstermesi için kendisinden kanıt olarak en mahrem şeylerinden biri istendiği halde, erkeğin sadece sözü yeterli olmakta, onun doğru söylediğini ispatlaması için kendisinden herhangi bir kanıt istenmemektedir. Çünkü Tevrat kadın ve erkeğin muhakemesinde genelde erkeğe suçsuz gözü ile bakmaktadır.⁵ Erkeğin her halükârda suçsuz ve haklı olduğu zihniyeti yaratılıştaki meyve yeme hadisesinden hareketle ortaya konmaktadır. Yaptığı ithamın çirkeflğine rağmen suçsuzluğunu kanıtlayan

¹ Levililer, 21:13-15.

² Tekvin,27:19

³ Ne enteresandır ki adetli kadınla cinsel ilişkide bulunanlar için şöyle denilmektedir: “*Adam kadının akıntılı yerini açığa çıkarmış, kadın da buna katılmış olur. İkisi de halkın arasından atılacaktır.*” Levililer, 20:18.

⁴ Tekvin, 22:13-18.

⁵ “*Kocası herhangi bir suçtan suçsuz sayılacak, kadınsa suçunun cezasını çekecek.*” Sayılar, 5:31.

bir kadının kocasına verilen yüz gümüşlük maddi ceza kadının kirletilen namusunun maddî bir bedelle örtbas edilebilecek kadar basit bir şey olarak görüldüğü anlayışını ortaya çıkarmaktadır.¹ Art niyetle ve sırf boşamak gayesiyle yapılan böyle bir itham neticesinde “*Kadın adamın karısı kalacak ve adam yaşamı boyunca onu boşayamayacaktır.*” şeklinde bir ceza aile birliğinin saadeti açısından ne kadar iyi bir çözüm sağlayacağı tartışmalıdır. İffetine leke sürülen kadın maddi şeylerle teskin edilmeye çalışılmakta iken, bir yandan da savaşın neticesinde galip gelme durumunda yapılacak tasarruf için, “*Kadınları, çocukları, hayvanları ve kentteki her şeyi yağmalayabilirsiniz. Tanrınız Rab’in size verdiği düşman malını kullanabilirsiniz.*”² şeklinde kullanılan ifadeler kadının bir meta konumunda görüldüğünü teyit etmektedir.

“*Âdet gördüğü için kan kaybeden kadın yedi gün kirli sayılacak. Ona dokunan da akşama kadar kirli sayılacak. Âdet gördüğü günlerde kadının üzerinde yattığı ya da oturduğu her şey kirli sayılacaktır. Kim kadının yatağına dokunursa, giysilerini yıkayacak, yıkanacak, akşama kadar kirli sayılacaktır. Kim kadının üzerine oturduğu herhangi bir şeye dokunursa, o da giysilerini yıkayacak, yıkanacak, akşama kadar kirli sayılacaktır. Kadının yatağındaki ya da oturduğu şeyin üzerindeki herhangi bir eşyaya dokunan herkes akşama kadar kirli sayılacaktır. Âdet gören kadının kirliliği onunla yatan adama da bulaşır. Adam yedi gün kirli kalır ve yattığı her yatak kirli sayılır.*”³ Buradan anlaşıldığı kadarıyla adet gibi tabii bir süreç yaşayan ve bunda hiçbir dahli olmayan kadın bu süreçte dokunduğu her şeyi kirletebilecek bulaşıcı bir necaset gibi görülmektedir.

Bir şükran ifadesi olan adağı yerine getirmede bayanlar başkasına bağlı konumdadırlar. Her ne kadar adak adayabiliyorlarsa da bekâr kadının adağını yerine getirebilmesi babasının iznine, evli kadının adağını yerine getirmesi ise kocasının iznine bağlıdır.⁴ Çünkü onların maddî açıdan sahip oldukları bir şey yoktur. Bayanlar bekârken babasının, evliken de kocasının mülküdür ve hiçbir şeye sahip değildirler. Koca karısına köleye sahip olduğu gibi sahip olur.⁵

¹ “*Ceza olarak ondan yüz gümüş alıp kadının babasına verecekler. Çünkü adam İsraili bakire bir bayanın adını kötülemiştir.*” Tekvin, 22:19; Nişanlı olamayan bir kızla zina yapan kişi için de elli gümüş ceza biçilmektedir. Bkz.; Tekvin, 22:28.

² Tekvin, 20:14.

³ Levililer, 15:19-24.

⁴ Sayılar, 30:10-16

⁵ Vâfi, Ali Abdulvâhid, *el-Müfredât*, Kahire, Dâr-u Nahdati Mısır, t.y., s. 15.

Miras taksiminde de mağdur edilen yine kadındır. Zira kadınların babalarının terekesinden pay almaları erkek kardeşlerinin olmamasına bağlıdır. Erkek kardeşi olan kadın babasının terekesinden pay alamaz.¹

“*Annesine, babasına saygısızca davranana lanet olsun!*”² demek sûretiyle annelik yüceltilmektedir. Burada annenin kız veya erkek çocuk annesi olması gibi bir ayırım gözetilmemiştir. Ancak erkek çocuk doğuran kadının temizlik süresi yani nifâs süresi kız çocuğu doğuran anneninkinden daha kısa addedilmektedir: “*İsrail halkına de ki, ‘Bir kadın hamile kalıp erkek çocuk doğurursa, âdet gördüğü günlerde olduğu gibi yedi gün kirli sayılacaktır... Kadın kanamasından paklanmak için otuz üç gün bekleyecek.’*”³ “*Ancak, kız çocuk doğurursa, âdet gördüğü günler gibi iki hafta kirli sayılacaktır. Kanamasından paklanmak için altmışaltı gün bekleyecektir.*”⁴ Kız çocuğu doğurunca daha fazla kirli kalmasının altında yatan mantık acaba “Âdem’i aldatan bir Havva’nın daha doğmasına vesile olması mıdır?” şeklinde bir soru akla gelmektedir.

Tevrat’ta kadına suçsuz yere verilen cezalara da rastlamak mümkündür. Örneğin: “*Eğer iki adam kavgaya tutuşur da birinin karısı kocasını dövenin elinden kurtarmak için gelip elini uzatır, öbür adamın erkeklik organını tutarsa, kadının elini keseceksiniz; ona acımayacaksınız.*”⁵ denilmektedir.

Tevrat’ın yer yer kadını övmesine rağmen yaratılış esnasında Adem’e yasak meyveyi yemesi için azmettiren kişi olmasının bir sonucu olarak Talmud’da erkeğin her gün üç kere “Kadın olarak yaratılmadığı için şükretmesi gerektiği”nin söylenmesi Yahudilerin kadınına bakış açısının vahametini göstermektedir.⁶ Bu durum Tevrat’ın kadınlar için sarf ettiği; saygın, faziletli, erdemli, dürüst⁷ söylemlerin⁸ samimiyeti noktasında şüpheler doğurmaktadır.

¹ Sayılar, 27:8.

² Tekvin, 27:16.

³ Levililer, 12:2-4.

⁴ Levililer, 12:5.

⁵ Tekvin, 25:11-12.

⁶ Daha geniş bilgi için bkz. el-Hârisî, Ebû Muâz Talâl İbn Mui’d, *Ekseru min Elfi Ma’lûmatin ve Delilin ala Misdâkiyyet’l-İslâmi’l-Celîl*, Suudi Arabistan, İtrâk li’-Tibaa’ti ve’n-Neşri, 2008, s. 321-326.

⁷ Ruth, 1:2, 4, 14-22; 3:1, 11; 4:14-17; Süleymanın Meselleri, 11:16, 22; 12:4; 14:1; 31:10-30; Hakimler, 13:23; I. Samuel, 1:9-18, 24-28; I. Kırallar, 17:8-24; II. Kırallar, 4:8-38; Ester, 1: 11-12; 4:15-17; 5: 1-8; 7:1-6; 8:1-8.

⁸ Yasdıman, “Yahudilikte Kadınlı İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, s. 132.

2. Yeni Ahid’de Kadın

Mevcut İncil genel olarak bir hukuk kitabı olma özelliğine sahip değildir. Bunun yanı sıra sadece Hz. İsa’nın anlattıkları ile sınırlı bir kitap olması gerekirken, büyük bir kısmı azizlerden ve onların mektuplarından oluşan bir kitap niteliğindedir. Hıristiyanlıkta kadının durumunu belirleyen de Hz. İsa’dan çok Pavlus’un mektupları ve Resûller’in İşleri’dir.¹

a. Yeni Ahid’de Kadına İlişkin Müspet İfadeler

Roma’da Yeni Ahid’in davasına iman eden birçok kadın vardır.² Mesih bunlara selamının iletilmesini istemiştir.³ O, kadınlarla konuşmuş; onları dinlemiş; kötü yola düşmüş olanlardan bile ilgi ve alakasını esirgememiştir. Hatta kötü yola düşen bir kadının günahlarını bağışlamıştır.⁴ O’nun “*Oğullarım, kızlarım*”⁵ şeklinde hitabı; Pavlus’un da “*Vaftizde Mesihle birleşenlerinizin hepsi Mesih’i giyindi. Artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek ne dişi ayırımı var. Hepiniz Mesih İsa’da birsiniz.*”⁶ şeklinde sözleri vardır. Bu erkek ve kadın için eşitlik bildirmektedir.⁷ Yeni Ahid’de Filipus’un peygamber olan evlenmemiş dört kızından bahsedilmektedir.⁸ Ancak Hıristiyan dünyasında bazı düşünürler bu ibareyi de hazmedememiş birçok teville başvurmuşlar⁹ ve bütün bunlara rağmen Mesih’in kadını da kurtarıp kurtarmayacağını tartışmışlar.¹⁰ Orta çağda kadın siyasi, ekonomik, eğitim ve hatta dini anlamda birçok haktan yoksun bırakılmış, kadınlar kilisede icra edilen görevlerden uzaklaştırılıp manastırlara yönlendirilmişler.¹¹

¹ M. Cengiz Yıldız ve Mehmet Şimşek “Süryani Cemaatinde Kadın Olmak”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, (2006), s. 343.

² Ömer Faruk Harman, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Merkezi Faaliyetleri Kur’ân ve Kadın Sempozyumu, 45- Haziran 2010, Ankara, s. 60.

³ Romalılar, 16: 1-16.

⁴ Harman, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Merkezi Faaliyetleri Kur’ân ve Kadın Sempozyumu, s. 58. İlgili ayetler için bkz. Luka, 7: 48-50.

⁵ Elçilerin İşleri, 2: 16-18.

⁶ Galatyalılar, 3:28-29.

⁷ Cengiz Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 31, Mayıs- Ağustos, İstanbul, 2008, s. 18-19.

⁸ “*Bu adamın peygamberlik eden, evlenmemi dört kızını vardı.*” Elçilerin İşleri, 21: 9.

⁹ Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, s. 31, s. 41.

¹⁰ Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, s. 31, s. 18-19.

¹¹ Harman, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Merkezi Faaliyetleri Kur’ân ve Kadın Sempozyumu, s. 64.

Hiristiyanlıkta kadının konumunun ne olduğunu ortaya koymaya çalışan bazı Müslüman araştırmacılar Hz. İsa'nın annesini umursamadığını yani ona kıymet vermediğini İncil'den şunu delil göstererek ispat etmeye çalışmaktadırlar: Hz. İsa vaaz ederken “*Daha sonra İsa'nın annesiyle kardeşleri geldi. Dışarıda durdular, haber gönderip O'nu çağırdılar. İsa'nın çevresinde oturan kalabalıktan bazıları, 'Bak, annenle kardeşlerin dışarıda, seni istiyorlar.'* dediler. İsa buna karşılık onlara, ‘*Kimdir annem ve kardeşlerim?*’ dedi.”¹ İncilin bu ifadelerinden hareketle “Hz. İsa'nın vaazını kesip onlarla ilgilenmeyişinin annesine kıymet vermediğini, Hiristiyanların nazarında da annenin kıymeti olmadığını göstermektedir.” şeklindeki bir iddia doğru değildir. İncil'den yukarıdaki satırları kanıt olarak öne sürenler bir satır daha ilerde olan: “*Sonra etrafına, çevresinde oturanlara bakıp şöyle dedi: 'İşte annem, işte kardeşlerim! Tanrı'nın isteğini kim yerine getirirse, kardeşim, kız kardeşim ve annem odur.'*”² sözlerini görmezlikten gelmektedirler. Hz. İsa'nın, mümin ve takva sahibi olanları annesi ve kız kardeşi konumunda gördüğünü söylemesi annesinin ve kardeşlerinin kendi nazarında ne denli kıymetli olduğunu göstermektedir.

Tevrat, Yahudi birine ancak Yahudi olan bir kadınla evlenmeyi mübah görürken İncil'de böyle bir zorunluluk yer almamıştır. Kadının evleneceği erkeğin mutlaka Hiristiyan olması gerektiği konusunda ısrarcı bir tutum sergilememektedir.³ Amaç iman etmemiş olan kocanın eşi aracılığıyla kutsanmasını sağlamaktır. Çünkü imanı sebebiyle kadının kocasını kurtarabileceği ümidi bulunmaktadır.⁴

İncil evli çiftlerin kurdukları ailenin idaresini erkeğe tevdi etmiş, kadınların da Tanrıya bağlı oldukları gibi kocalarına bağlı olmaları istenmiştir.⁵ Sebebi ise İncil'deki şu cümlelerdir “*Mesih, bedeninin kurtarıcısı olarak kilisenin başı olduğu gibi, erkek de kadının başıdır.*”⁶ Bu cümleden hareketle İncil'e göre kadının saygınlığı konusunda menfi düşünceler ortaya çıkabilir. Ancak hemen akabinde gelen “*Ey kocalar, Mesih kiliseyi nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin.*”⁷ ibareleri bu anlayışı ortadan kaldırmaktadır. İncil her ne kadar ev idaresini erkeğe vermişse de karı-kocanın birbirlerinin haklarını gözetmesini

¹ Matta, 12: 48.

² Matta, 12: 48-49.

³ “*Bir kadının kocası iman etmemişse ama kendisiyle yaşamaya razıysa, kadın onu boşamasın.*” 1.Korintliler, 7:13.

⁴ Bkz. 1 Korintliler, 7:14,16.

⁵ “*Ey kadınlar, Rab'be bağımlı olduğunuz gibi, kocalarınıza bağımlı olun.*” Bkz. Efesliler, 5:22.

⁶ Efesliler, 5:23-24.

⁷ Efesliler, 5:25.

söylemiş; kadın ve kocanın hayatları gibi bedenlerinin de müşterek olduğuna vurgu yapılmıştır: “Erkek karısına, kadın da kocasına hakkını versin. Kadının bedeni kendisine değil, kocasına aittir. Bunun gibi, erkeğin bedeni de kendisine değil, karısına aittir.”¹ “Çünkü kadın erkekten yaratıldığı gibi erkekte kadından doğar.”² “Bunun gibi, Ey kocalar! Siz de daha zayıf varlıklar olan karılarınızla anlayış içinde yaşayın. Tanrı’nın lütfettiği yaşamın ortak mirasçıları oldukları için onlara saygı gösterin. Öyle ki, dualarınıza bir engel çıkmasın.”³ Kocaya hanımı için sevmesini vasiyet eden İncil, çocuklara da anne konumunda olan kadınlar için: “Ey Çocuklar! Rab yolunda anne babanızın sözünü dinleyin. Çünkü doğrusu budur. İyilik bulmak, yeryüzünde uzun ömürlü olmak için annene babana saygı göstereceksin. Vaat içeren ilk buyruk budur.”⁴ nasihatinde bulunmuş böylece annelik haklarını gözetmiştir.

Hıristiyanların ilk din adamları, Roma toplumunda fuhşiyâtın yayılma sebebi olarak yine kadını görmekteydiler. Onlara göre kadın güzelliğinden hayâ etmesi gerekir. Zira onlar insanları aldatmanın yolarından birinin kadının güzelliği olduğu kanaatindedirler. Bu düşüncede olan Hıristiyan azizlerden Tertolyan: “Kadın insanın nefesine giriş kapısıdır, Tanrının yasalarını iptal eden, erkeğin çehresini bozan iğrenç bir mahlûktur.” derken, Aziz Sustam ise; “Kadın gerekli olan bir kötülüktür. İstenen bir beladır. Evin ve ailenin en büyük tehlikesidir. Ahlaksız ve edepsiz bir sevgilidir. Yaldızlı, aldatıcı bir musibettir.” demiştir.⁵ Azizlerin bu düşüncelerine karşılık İncil’de Hz. İsa’nın kadınlara karşı tavrına baktığımız zaman O’nun şefkat ve merhamet içeren çok daha ılımlı bir tavır sergilediğini görmekteyiz: “Tam o sırada, on iki yıldır kanaması olan bir kadın İsa’nın arkasından yetişip giysisinin eteğine dokundu. İçinden, ‘Giysisine bir dokunsam kurtulurum.’ diyordu. İsa, arkasına dönüp onu görünce ‘Cesur ol kızım! İmanın seni kurtardı.’ dedi ve kadın o anda iyileşti.”⁶ Yahudi inancında adet kanaması gören bir kadın necis olup yattığı yatağı bile kirlettiği halde Hz. İsa, kendisine dokunmak isteyen kadını azarlamak yerine cesaretlendiriyor ve hatta bir mükâfat niteliğinde

¹ 1Korintliler, 7:3-4.

² 1Korintliler, 11:12.

³ 1 Petrus, 3:7.

⁴ Efesliler, 6:1-3.

⁵ Sıbâî, Mustafa, *İslam’da Kadın Hakları*, çev. H. Hüseyin Ceylan, Ankara, Rehber Yayınevi, 1993, c. 117, s. 23.

⁶ Matta, 9:20-22.

iyileşmesine vesile oluyor. Hz. İsa, diriltme mucizesini bir keresinde de bir kız çocuğunun üzerinde göstermiştir.¹

Kur’ân ve Tevrat’ta zina yasaklandığı gibi İncil’de de “*Zina etme!*”² şeklinde kesin bir emirle zina yasaklanmıştır. “*Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, zaten yüreğinde o kadınla zina etmiştir.*”³ uyarısı ile erkeğe bakışlarına dikkat etmesini söyleyerek kadının tacize uğramasına engel olmaktadır.

b. Yeni Ahid’de Kadına İlişkin Menfi İfadeler

Hıristiyanlıkta günahın anne babadan mirasılmış gibi doğumla beraber geldiği düşüncesi hâkimdir. Bunun temelinde ise Tevrat’ın Hz. Âdem ve Hz. Havva’nın yasak meyveden yemeleri ve bunun akabinde gelişen olaylarla ilgili anlattığı şeyler vardır. Bu düşüncenin etkisi o kadar büyüktür ki bu olay Hz. İsa’nın dünyaya gönderiliş sebebi olarak bile kabul edilmektedir. Tanrı Hz. Âdem ve Havva’yı bağışlamadığı için onların nesilleri de dünyaya günahkâr olarak, günah mirasını devralarak gelmişlerdir. Havva’nın günahı bütün insanların aslî günahı niteliğindedir ve her kadın bir Havva’dır.⁴ Havva, hatası sebebiyle insanlığın dünyaya gelişinden sorumlu olduğu⁵ gibi Tanrının oğlunun hayatını kaybetmesinden de sorumludur. Zira O kendini insanlığın günahından arınması için feda etmiştir.⁶

Bazı kiliselerde çocukların vaftiz edilmeleri sürecinde kız ile erkek çocuklar arasında aleni bir farklılık ve kayırma görülmektedir. Vaftiz edilmiş olan yeni doğmuş erkek çocuk alınıp kilise mihrabının iç kısmında bulunan Kudskudsın’e doğru götürülür ve dua edilir. Ancak bu kız çocuğu

¹ Bu olay Matta’da şöyle geçmektedir: “İsa, onlara bu sözleri söylerken bir havra yöneticisi gelip O’nun önünde yere kapanarak, ‘Kızım az önce öldü. Ama sen gelip elini onun üzerine koyarsan, dirilecek’ dedi. İsa kalkıp öğrencileriyle birlikte adamın ardından gitti... İsa, yöneticinin evine varıp kaval çalanlarla gürültülü kalabalığı görünce, ‘Çekilin!’ dedi. ‘Kız ölmedi, uyuyor.’ Onlar ise kendisiyle alay ettiler. Kalabalık dışarı çıkarılınca İsa içeri girip kızın elini tuttu, kız ayağa kalktı. Bu haber bütün bölgeye yayıldı.” Bkz. Matta, 12:18-26.

² Matta, 5:27.

³ Matta, 5:28.

⁴ Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 31, s. 28.

⁵ Yıldız ve Şimşek, “Süryani Cemaatinde Kadın Olmak”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, s. 346.

⁶ “Nitekim, Mesih de bizleri Tanrı’ya ulaştırmak amacıyla, doğru kişi olarak doğru olmayanlar uğruna, günahlar için kurban olarak ilk ve son kez öldü.”, 1. Petrus, 3:18. Benzer ifadeler için bkz. 2. Korintliler 5:19; 1. Yuhanna 4:10.

ise mihrap basamakları aşılmadan dışarıda durulup dua edilir.¹ Oysa kız çocuğu da mabede konulabilecek kadar nezihdir. Kadın her ne kadar Âdem'i aldatan ve ayartan olarak görülse de doğan çocuğun anneyi arındırdığını İncil'in bizzat kendisi ikrar etmektedir: "*Aldanan da Âdem değildi, kadın aldanıp suç işledi. Ama doğum yapıp kurtulacaktır; yeter ki, sağduyuyla iman, sevgi ve kutsallıkta yaşasın.*"² Çocuk kadın için bir saadet kaynağı ve sıkıntılarını unutmaya için bir vesiledir.³ Pavlus ise bunları görmezlikten gelerek kadının doğum sancısının aslî günahtan dolayı kendisine bir ceza olarak verildiği düşüncesindedir.⁴

Meryem'in bakire olması Hıristiyanlıkta evlilik konusuna bakışın şekillenmesine etkili olmuş, bu sebeple sosyal bir varlık olan kadın ruhbanlığa teşvik edilmiştir. İncil'in içerdiği anlayışa göre asıl olan bakire kalmak ve kendini Tanrıya adamaktır. Kendini Tanrıya adayabilmek için bekârlık şart değil ama evli olana göre daha müsait bir durumdur: "*Evli olmayan kadın ya da kız hem bedence hem de ruhça kutsal olmak amacıyla Rab'in işleri için kaygı çeker. Ama evli kadın, kocasını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygı çeker.*"⁵ "*Bir kız da evlenirse günah işlemiş olmaz. Ne var ki, evlenenler bu yaşamda sıkıntılarla karşılaşacak. Ben sizi bu sıkıntılardan esirgemek istiyorum.*"⁶ İncil'in bu anlayışı kadın için zahiri olarak en iyisini arzulamak gibi görünse de ailenin rûknü olan kadının fitratına, hatta yaratılma sebebine aykırıdır.

Evlilikten ziyade bekârlığı teşvik eden İncil, evlenenlere de boşanmamayı tavsiye etmektedir.⁷ Hz. İsa boşanmaya karşıdır.⁸ Hatta eşi zina etmemişse boşanmayı kesinlikle yasaklamaktadır: Hz. İsa diyor ki: "*Ama ben size diyorum ki, karısını cinsel ahlaksızlıktan başka bir nedenle boşayan her adam, onu zinaya itmiş olur.*"⁹ Burada açıkça ifade edildiği gibi kocanın eşini boşamasının yasaklanmasının sebebi, boşanan kadının zinaya

¹ Mehmet Şimşek, *Süryaniler ve Diyarbakır*, İstanbul, Chivi Yazıları Yayınları, 2003, s. 121.

² 1Timoteus, 2:15.

³ "*Kadın doğum yapacağı zaman ağrı çeker. Çünkü saati gelmiştir. Ama doğurunca, dünyaya bir çocuk getirmenin sevinciyle çektiği acıyı unuttur.*" bkz. Yuhanna, 16:21.

⁴ Yıldız, Şimşek, "Süryani Cemaatinde Kadın Olmak", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, s. 343.

⁵ 1. Korintliler, 7:34.

⁶ 1. Korintliler, 7:25-28.

⁷ "*Rab'in merhameti sayesinde güvenilir biri olarak düşündüklerimi söylüyorum. Öyle sanıyorum ki, şimdiki sıkıntılar nedeniyle insanın olduğu gibi kalması iyidir. Karın varsa, boşanmayı isteme. Karın yoksa kendine eş arama.*" 1. Korintliler, 7:25-28.

⁸ Harman, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Merkezi Faaliyetleri Kur'an ve Kadın Sempozyumu, s. 58.

⁹ Matta, 5:32.

itilmiş olacağı endişesinden kaynaklanmaktadır. Ancak sanki bu günahı sadece kadın yapar anlayışı ile erkek için aynı ihtimalden bahsedilmemektedir. Sürdürülemeyen evlilikler erkek kadar kadın için de büyük bir sorun olunca Hıristiyan dünyası zamanla boşanmaya izin vermek zorunda kalmıştır. “Kocasını boşayıp başkasıyla evlenen kadın da zina etmiş olur.”¹ hükmü ile dulların evlenmesine engel olmak isteyen İncil kadınların dul kalmasının tehlikelerini de fark etmiş olacak ki bir başka yerde şöyle demiştir: “Yine de evli olmayanlarla dul kadınlara şunu söyleyeyim: Benim gibi kalsalar kendileri için iyi olur. Ama kendilerini denetleyemiyorsa evlensinler. Çünkü için için yanmaktansa evlenmek daha iyidir.”²

Zina etmiş olanlara verilecek cezalar konusunda caydırıcı bir şey yoktur. Suçüstü yakalanmış olsa bile durum değişmemektedir. Nitekim böyle bir kadın Hz. İsa’ya getirilmiş o da, “Ben de seni yargılamıyorum. Git artık bir daha günah işleme.”³ diyerek onu affetmiştir. Caydırıcı bir cezanın olmayışı neticesinde o toplum içinde babasının eşiyle birlikte olanlar bile olmuştur. Bunun üzerine Pavlus, Korintliler’e yazdığı mektupta şöyle demiştir: “Aranızda fuhuş olduğu söyleniyor, üstelik putperestler arasında bile rastlanmayan türden bir fuhuş! Biri babasının karısını almış. Siz hâlâ böbürleniyorsunuz! Oysa yas tutup bu işi yapanı aranızdan atmanız gerekmez miydi?”⁴ “Mektubumda size fuhuş yapanlarla arkadaşlık etmemenizi yazdım.”⁵

İncil kadına örtünmesi emredilmiştir: “Eğer kadın örtünmüyorsa, saçını kestirsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da tıraş etmesi ayıpsa, başını örtsün.”⁶ Örtünme emrine bakıldığı zaman bunun kadını muhafaza etmek için Sedd-i zerâyi⁷ kabilinden bir şey olduğu sanılsa da aslında hiç de öyle değildir. Bir sonraki yerde İncil’in: “Erkek başını örtmemelidir. Çünkü erkek Tanrı’nın benzeşişinde olup Tanrı’nın yüceliğini yansıtır. Kadın ise erkeğin yüceliğini yansıtır.”⁸ İfadelerden açıkça anlaşıldığı kadarıyla kadının örtünme sebebi kadının mahremiyetiyle alakalı olmayıp

¹ Markos, 10:12.

² 1 Korintliler, 7:8-9.

³ Kissanın tamamı için bkz., Yuhanna 8:1-11.

⁴ 1 Korintliler, 5:1-2.

⁵ 1 Korintliler, 5:9.

⁶ 1 Korintliler: 11:6.

⁷ Sedd-i zerâyi’: Bu terkip; engellemek, kapatmak anlamlarına gelen “sed” kelimesi ile vesile, sebep manalarına gelen “zerâ” kelimelerinden meydana gelmiştir. Fikhî olarak, harama sebep olan şeylerin yasaklanması manasına gelmektedir. Bkz. İbrahim Paçacı, “Sedd-i Zerâi’” *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara, D.İ.B Yay., 2006, s. 583.

⁸ 1 Korintliler: 11:7.

erkek ve kadının statüsü ile alakalıdır.¹ Görüldüğü gibi kadın erkekten sonra gelmektedir. Ancak Tanrının, erkeğin ve kadının statüsü konusunda giyim üzerinden nasıl böyle bir irtibat kurulabildiği anlaşılması zor bir olaydır.

“Kadınlar, kutsalların bütün topluluklarında olduğu gibi, toplantılarınızda sessiz kalsın konuşmalarına izin yoktur. Kutsal Yasa'nın da belirttiği gibi, uysal olsunlar. Öğrenmek istedikleri bir şey varsa, evde kendi kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır.”² İncil'in içerdiği bu cümlelerde her ne kadar kadınların bu toplantılarda konuşmalarının yasaklanmasının sebebi olarak “Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır.” diye bir neden ileri sürülse de asıl sebep bu değildir. Zira İncil'in bir başka yerinde geçen “Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrensin. Kadının ders verip erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum.”³ şeklindeki ifade işin iç yüzünü ortaya koymaktadır. Buna göre asıl amaç kadının erkeğin gerisinde kalmasını ve kadının erkekten daha bilgili olma çabasına girmesini engellemektir.⁴

3. Kur'ân'da Kadın

Kur'ân'da kadına ilişkin bütün ifadeleri göz önüne getirmekten ziyade Eski ve Yeni Ahid'in yukarıda temas ettiğimiz ifadelerine mukabil Kur'ân'ın neler söylediğini dile getirmek kıyas imkânı sunacak ve Kur'ân medeniyetinin kadına bakış farkını ortaya koyacaktır.

Eski ve Yeni Ahid'de olduğu gibi⁵ Kur'ân'da da yaratılışı hatırlatan ifadeler bulunmaktadır: “Ey İnsanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok erkek ve kadın meydana getiren

¹ Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 31, 2008, s. 21.

² 1 Korintliler: 11:33-33.

³ Bkz. 1Timoteyus, 2:11-12.

⁴ Baruk, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 31, s. 22, 27.

⁵ “Rab (Yahve) göğü ve yeri yarattığında, yeryüzünde yabancı bir fidan, bir ot bile bitmemişti. Çünkü Rab Tanrı henüz yeryüzüne yağmur göndermemişti. Toprağı işleyecek insan da yoktu. Yerden yükselen buhar bütün toprakları suluyordu. Rab Tanrı Âdem'i topraktan yarattı ve burnuna yaşam soluğunu üfledi. Böylece Âdem yaşayan varlık oldu.” (Tekvîn, 1:1-4); “Sonra, Rab: ‘Âdem'in yalnız kalması iyi değil’ dedi, ‘Ona uygun bir yardımcı yaratacağım.’ (Tekvîn, 2:18); “Rab Tanrı Adem’e derin bir uyku verdi. Âdem uyurken, Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı. Âdem’den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Âdem’e getirdi. Âdem, ‘İşte bu benim kemiklerimden alınmış kemik, etimden alınmış ettir.’ dedi, Ona ‘kadın’ denilecek, çünkü o adamdan alındı. Bu nedenle Âdem annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacak.” (Tekvîn, 2:21-24)

Rabb'inize hürmetsizlikten sakının."¹ Kur'ân'da yasak olan şeyden yenilmesine ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Fakat Âdem ve Havva'dan hangisinin önce bundan yediği teferruatı bulunmamaktadır.² Kur'ân'ın, "*Herkesin kazandığı kendisinedir, kimse başkasının yükünü taşımaz.*"³ ifadesi gereğince suçlar şahsidir. Bu durum İslam hukukunun da genel bir prensiptir. Aksi takdirde evladın işlediği suçtan dolayı anne-babayı ve başka bir akrabayı, anne-babanın işlediği suçtan dolayı da evladı veya diğer yakın akrabayı cezalandırmak gerekir ki bu ve buna benzer bir uygulamanın mantıkta yeri olamaz.

Kur'ân'da asli suç sebebiyle kadının hemcinslerine bir ceza verilmesi söz konusu değildir. Ancak hem Hz. Havva'nın hem de Hz. Âdem'in dünyaya gönderildiğini haber vermektedir. Hz. Havva'yı ve hemcinsini bağışlayamayan Eski ve Yeni Ahid mensuplarının bu anlayışının aksine Kur'ân ceza olarak dünyaya gönderilmelerini haber verdikten⁴ hemen sonra yüce Allah'ın her ikisini de bağışlayacağı yolu gösterdiğini ve buna tabi olanları bağışlayacağını haber vermektedir.⁵ Böylece Eski ve Yeni

¹ Nisâ, 4/1. Ayrıca bkz. "O, sizi tek bir nefisten yarattı ve kendisiyle durulup-yatışması için ondan eşini var etti." Arâf, 7/189.

² "Ey Adem! Sen ve eşin cennette kalın ve istediğiniz yerden yiyin, yalnız şu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz. Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı: 'Rabbinizin sizi bu ağaçtan menetmesi melek olmanız veya burada temelli kalmanızı önlemek içindir.Doğrusu ben size öğüt verenlerdenim.' diye ikisine yemin etti. Böylece onların yanılmalarını sağladı. Ağaçtan meyve tattıklarında kendilerine ayıp yerleri görüldü, cennet yapraklarından oralarına örtmeğe koyuldular. Rableri onlara, 'Ben sizi o ağaçtan menetmemiş miydim? Şeytanın size apaçık bir düşman olduğunu söylememiş miydim?' diye seslendi. Her ikisi, 'Rabbimiz! Kendimize yazık ettik; bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen biz kaybedenlerden oluruz.' dediler." Arâf, 7/19-23.

³ Enâm, 6/164. Benzer ayetler için ayrıca bkz. İsrâ, 17/15; Fâtır, 35/18; Zümer, 39/7; Necm, 53/38.

⁴ "Şeytan oradan ikisinin de ayağını kaydirttı, onları buldukları yerden çıkardı, onlara 'Birbirinize düşman olarak inin, yeryüzünde bir müddet için yerleşip geçineceksiniz' dedik." BYıldırıakara, 2/36. Ayrıca bkz. "Birbirinize düşman olarak inin, siz yeryüzünde bir müddet için yerleşip geçineceksiniz. Orada yaşar, orada ölür ve oradan dirilip çıkarılırsınız' dedi." Arâf, 7/24-25.

"Ey İnsanogulları! Şeytan, ayıp yerlerini kendilerine göstermek için elbiselerini soyarak ananızı babanızı cennetten çıkardığı gibi sizi de şaşırtmasın." Arâf, 7/27.

⁵ "Adem, Rabbi'nden emirler aldı; onları yerine getirdi. Rabb'i de bunun üzerine tevbesini kabul etti. Şüphesiz o tevbeleri daima kabul edendir, merhametli olandır. İnin oradan hepiniz, tarafımdan size bir yol gösteren gelecektir; Benim yoluma uyanlar için artık korku yoktur, onlar üzölmeyeceklerdir.' dedik." Bakara, 2/37-38.

"Rabbi yine de onu seçip tevbesini kabul etti, ona doğru yolu gösterdi. Onlara şöyle dedi: "Birbirinize düşman olarak hepiniz oradan inin. Elbet size Benden bir

Ahid'in vicdanlarda Hz. Havva'yı ve kadın cinsini mahkûm etmesine karşın; Kur'ân, bağışlandıklarını ifade ederek Hz. Havva'nın vicdanlardaki mahkûmiyetini kaldırmış, sicilini temize çıkarmıştır.

Eski Ahid, kadının yaratılışındaki tabiatı görmeksizin adetli kadını necis saymakta, sırf kız çocuğu doğurduğu için bu necaset hali erkek çocuk doğurmasına nispeten iki misline çıkarılmaktadır.¹ Bu da gösteriyor ki Yahudî bir kadın her ay necis olmaktadır. Böyle bir hükme karşılık Yahudî olabilmek için Yahudî bir anneden doğmuş olunması şartı birlikte nasıl izah edilecektir? Zira bir şey annesine tabi ise, bu kadından olanın da tabii olarak necis olması gerekmez mi? Oysa Kur'ân insanın mükerrem bir varlık olduğu vurgusunu yapmakta², âdet halinin Kur'ân bunun kadın için bir eza olduğunu ve bu süre zarfında kendisinden uzak durulacak tek şeyin cinsel münasebet olduğunu söylemektedir.³

Hangi kadınlarla evlenilemeyeceğini belirleyen Kur'ân bu çerçevede şunları zikretmektedir: “Sizlere, analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren sütanneleriniz, sütkardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle gerdeğe girdiğiniz kadınlarınızın yanınızda kalan üvey kızlarınız ki onlarla gerdeğe girmemişseniz size bir engel yoktur, öz oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeşi bir arada almak suretiyle evlenmek, - geçmişte olanlar artık geçmiştir- size haram kılındı. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder.”⁴ Ama Ehl-i Kitâb kutsal kitaplarında Hz. Lut'a (a.s) ilişkin şu kıssanın nakledilmesinde bir beis görmemektedirler: “Lut ve kızları? Lut Soar'da kalmaktan korkuyordu. Bu yüzden iki kızıyla kentten ayrılarak dağa yerleşti, onlarla birlikte bir mağarada yaşamaya başladı. Büyük kızı küçüğüne, 'Babamız yaşlı' dedi, 'Dünya geleneklerine uygun biçimde burada bizimle yatabilecek bir erkek yok. Gel, babamıza şarap içirelim, soyumuzu yaşatmak için onunla yatalım.' O gece babalarına şarap içirdiler. Büyük kız gidip babasıyla yattı. Ancak Lut yatıp kalktığıнын farkında değildi. Ertesi gün büyük kız küçüğüne, 'Dün gece babamla yattım' dedi, 'Bu gece de ona şarap içirelim. Soyumuzu yaşatmak için sen de onunla yat.' O gece de babalarına şarap içirdiler ve küçük kız babasıyla yattı. Ama Lut yatıp kalktığıнын farkında değildi. Böylece Lut'un iki kızı da

yol gösteren gelir; Benim yoluma uyan ne sapar ve ne de bedbaht olur.” Tâhâ, 20/122-123.

¹ Levililer, 12:5.

² “And olsun ki, biz insanoğullarını şerefli kıldık, onların karada ve denizde gezmesini sağladık, temiz şeylerle onları rızıklandırdık, yaratıklarımızın pek çoğundan üstün kıldık.” İsrâ, 17/70.

³ Bakara, 2/222.

⁴ Nisâ, 4/23.

öz babalarından hamile kaldılar. Büyük kız bir erkek çocuk doğurdu, ona Moav adını verdi. Moav bugünkü Moavlılar'ın atasıdır. Küçük kızın da bir oğlu oldu, adını Ben-Ammi koydu. O da bugünkü Ammonlular'ın atasıdır.”¹ Eski Ahid'in aktardığı bu kissanın ismet sıfatına haiz biri için kabul edilmesi imkânsız bir şeydir. Böylesi bir insanın kendi kızları üzerinden kirletilmesinin de izahı mümkün değildir. Kur'ân'da, herhangi bir peygamber ailesine dair buna benzer tek bir itham dahi yoktur.

Yeni Ahid, Hıristiyan bir erkeğin Hıristiyan olmayan bir kadınla evlenebileceği serbestliğini tanımakla birlikte, bekârlığı evliliğe tercih ettirmektedir. Buna mukabil Eski Ahid kendisine tabi olanların ancak Yahudî biriyle evlenebileceğini söylemektedir. Çocuğu olmadan kocası ölen bir kadını kayınbiraderiyle evlenmeye zorunlu kılmaktadır. Orta bir çizgi benimseyen Kur'ân ise kayınbiraderle evlenme zorlaması getirmediği gibi evlenilebilecek bir bayanın Ehl-i Kitab'tan da olabileceğini² söylemek suretiyle kolaylık sağlamaktadır.

Eski ve Yeni Ahid gibi Kur'ân da zinayı yasaklamaktadır. Eski Ahid'in recim cezası uygulanmasını isterken; Yeni Ahid, yaptırım uygulamada biraz daha müsamaha sergilemektedir. Kur'ân ise bekârlığı hafifletici sebep olarak görmüş, zina eden bekârlara yüz sopa had cezası getirmiştir. Evlilere recim cezası ise sünnetle sabittir.³ Söz konusu zina iftirası olunca Eski Ahid bu tip bazı olayları gerdek gecesi yatak çarşafı ile çözmeye çalışmaktadır.⁴ Oysa Kur'ân medeniyetinin hukukunda iddianın haklılığını ispat için dört şahit istenmektedir. Aksi halde iddia sahibine Hadd-i Kazif yani seksen sopa vurma cezası uygulanacağı ve mahkemelerde

¹ Bkz. Tekvin, 19:30-38.

² “İnanan hür ve iffetli kadınlar ve sizden önce kitap verilenlerin hür ve iffetli kadınları - zina etmeksizin, gizli dost tutmaksızın ve mehirlerini verdiğiniz takdirde- size helaldir. Kim imanı inkâr ederse, şüphesiz amelleri boşa gider. O, ahirette de kaybedenlerdendir.” Mâide, 5/5.

³ Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Muğîra, *el-Câmi'u's-Sahîh el-Muhtasar*, thk. Mustafa Dîb el-Buğâ, Beyrut, Dâr-u İbn Kesîr, 1987, Muhâribîn 5, 6, 15, 23; Müslim, İbn Haccâc Ebû'l-Hüseyn el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî, *Sahîhu Müslim*, thk. Muhammed Fuâd Abdulbâki, Beyrut, Dâr-u İhyâi't-Turâsi'l- Arabî, t.y., Hudûd 1691; Müslim, Hudûd 1701; Ebu Dâvud, Hudûd 24.

⁴ “Bir adam bir kadın alır, yattıktan sonra ondan hoşlanmazsa, ona suç yükler, adını kötüler, ‘Bu kadınla evlendim ama onunla yatınca bakire olmadığını gördüm.’ derse, kadının annesiyle babası kızlarının bakire olduğuna ilişkin kanıtı alıp kapıda görevli kentin ileri gelenlerine getirecekler. Kadının babası ileri gelenlere, ‘Kızımı bu adamla evlendirdim ama o kızımın hoşlanmıyor.’ diyecek, ‘Şimdi kızımı suçluyor, onun bakire olmadığını söylüyor. İşte kızımın bakire olduğunun kanıtı!’ Sonra anne-baba kızlarının bakire olduğunu kanıtlayan yatak çarşafını ileri gelenlerin önüne serip gösterecekler. Kentin ileri gelenleri de adamı cezalandıracaklar.” Tekvîn, 22:13-18.

şahitliklerinin geçersiz kılınacağı tehdidi vardır.¹ Zina isnadı evli çiftin kendi aralarında cereyan etmişse ve iddia sahibinin dört şahit getirme gibi bir imkânı yoksa o zaman mülâane² zorunluluğu getirilmek suretiyle medenî bir muhakeme usulü ve çözümü sunulmaktadır.

Eski Ahid, bir beşer olarak kadının evlilik akdinde hata yapmasını, boşanmasını adeta imkânsız kılmaktadır. Zira boşanan kadının eski eşiyle evlenmesini yasaklamaktadır. Bunu yaparken de gerekçe olarak kadının dul olmakla artık kirlendiği iddia etmektedir.³ Yeni Ahid de benzer hükümler koymaktadır.⁴ Bütün bunlara karşılık Kur’ân bu konuda hem irade hürriyetini hem de beşeri vasıfları dikkate alarak çiftlere boşanma konusunda üç şans⁵ vermiş ve kadınların eşlerine dönmelerine engel olunmamasını istemiştir.⁶ İncil ve Tevrat’ın kıskacında kalan İtalyanların,

¹ “İffetli kadınlara zina isnat edip de, sonra dört şahit getiremeyenlere seksen değnek vurun; ebediyen onların şahitliğini kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmış kimselerdir.” Nur, 24/4.

² “Hanımlarına zina isnat edip de kendilerinden başka şahitleri olmayanların şahitliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allah’ı dört defa şahit tutmasıyla olur. Beşincisinde, eğer yalancılardan ise Allah’ın lanetinin kendisine olmasını diler. Kocasının yalancılardan olduğuna Allah’ı dört defa şahit tutması, cezayı kadından savar. Beşincisinde, kocası doğrulardan ise kendisinin Allah’ın gazabına uğramasını diler.” Nur, 24/6-9.

³ “İkinci kocası da ondan hoşlanmaz, boşanma belgesi yazıp verir, onu evinden kovarsa ya da ikinci adam ölürse, kadını boşayan ilk kocası onunla yeniden evlenemez. Çünkü kadın kirlenmiştir. Bu Rab’in gözünde iğrençtir. Tanrınız Rab’in mülk olarak size vereceği ülkeyi günaha sürüklemeyin.” Tekvin, 24:3-4.

⁴ “Kocasını boşayıp başkasıyla evlenen kadın da zina etmiş olur.” Markos, 10:12;

⁵ “Boşanma iki defadır. Ya iyilikle tutma ya da iyilik yaparak bırakmaktır. İkiisi Allah’ın yasalarını koruyamamaktan korkmadıkça kadınlara verdiklerinizden (mehirden) bir şey almanız size helal değildir. Eğer Allah’ın yasalarını ikisi koruyamayacaklar diye korkarsanız, o zaman kadının fidye vermesinde (mehrinden vazgeçmesinde) ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah’ın yasalarıdır, onları bozmayın! Allah’ın yasalarını bozanlar ancak zalimlerdir. Bakara, 2/229. Daha geniş bilgi için bkz. İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ İsmail b. Hâtib Ebû Hafs b. Ömer, *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm*, thk. Muhammed b. İbrahim el-Bennâ ve Muhammed Ahmed Aşûr, Kahraman Yay., İstanbul, 1984, c. 1, s. 399; Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eşâ’s es-Sicistânî, *Sünen Ebî Dâvûd*, thk. Muahammed Muhyiddin Abdulhamid; tlk. Kemâl Yusuf el-Hût; zyl. Elbânî, Beyrut, Dâru’l-Fikr, t.y., Talâk 10 (c. 1, s. 666), Nesâî, Ahmed b. Şuayb Ebû Abdurrahman, *Sünenü’n-Nesâî el-Kübrâ*, thk. Abdulğaffâr Süleyman el-Bendârî; Seyyid Kisrevî Hasan, Beyrut, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1991, Talâk 75 (c.6, s. 212).

⁶ “Kadınları boşadığımızda, müddetleri sona ermişse, kocaları ile güzellikle anlaşmışlarsa evlenmelerine engel olmayın. İçinizden Allah’a ve ahiret gününe inanan kimse bundan ibret alır. Bu sizin için daha nezih ve daha paktır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” Bakara 2/232. Daha geniş bilgi için Bkz. el-Cassâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali er-Râzî, *Ahkâmu’l-Kur’ân*, thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî, Beyrut, Dâru’l-İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, H.1405, c. 2, s. 100; er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. el-Hüseyn b. el-Hasan,

parlamentonun 1978 yılında boşamayı meşru bir hak olarak görmesi karşısında sevinçlerinden oynadıkları unutulmaması gereken bir gerçektir.¹

Bekâr kalmayı teşvik eden Yeni Ahid'in² zinayı yasaklaması bir tezattır.³ Zira cinsel duygular aynı zamanda bir dürtüdür yani fizyolojik bir ihtiyaçtır. Hal böyle olunca bu ihtiyacın da belli kaideler çerçevesinde karşılanması gerekir. Bunun en tabii yolu ise evlilik akdi ile mümkündür. Bu sebeple Kur'ân evliliği teşvik etmektedir.⁴ Aksi takdirde Pavlus'un da kınadığı türden hayâsızlıklar ortaya çıkacaktır.⁵ Bu da gösteriyor ki İncil'in bekârlığı teşviki kadının insan olarak fizyolojisine ve tabiatına aykırıdır.

Eski Ahid zekât mevzuunda kadınları gözetmektedir.⁶ Ancak öbür taraftan kadınları ve çocukları kazanılan savaşta yağmalanabilecek şeyler arasında bir malmış gibi görmesi⁷, miras gibi tabii yoldan mal edinme mevzuunda zorluk çıkarması⁸, adak vecibesini ifa etmesini babasının iznine tabi kılması, İslam dinine nispeten kadının mal edinebilme özgürlüğünü kısıtlamakta hatta baltalamaktadır. Kur'ân'ın ortaya koyduğu hukukta yukarıda bu konulardan ne miras⁹ ne de diğer hususlarda bir zorluk yoktur.

Mefâtihi'l-Ğayb, thk. İ'âmâd Zekî el-Bârûdî, Mısır, el-Mektebetu't-Tevfikiyye, 2003, c.6, s. 102-104; İlkîyâ'l-Harrâsî, İ'âmâduddîn et-Taberî, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Musa Muhammed Ali, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, H.1405, c. 1, s. 185.

¹ Nureddîn I'tr, *Mezâ'ani'l-Mareti*, Beyrut, el-Yemâme li't-Tibâa'ti ve'n-Neşr, 2003, s. 208-209.

² “Evlî olmayan kadın ya da kız hem bedence hem de ruhça kutsal olmak amacıyla Rab'in işleri için kaygı çeker. Ama evli kadın, kocasını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygı çeker.”² Buna karşılık evlenenler de kınanmamaktadır: “Kızlara gelince, Rab'den onlarla ilgili bir buyruk almış değilim. Ama Rab'in merhameti sayesinde güvenilir biri olarak düşündüklerimi söylüyorum. Öyle sanıyorum ki, şimdiki sıkıntılar nedeniyle insanın olduğu gibi kalması iyidir. Karın varsa, boşanmayı isteme. Karın yoksa kendine eş arama.” 1. Korintliler, 7:25-28.

³ Matta, 5:27.

⁴ “İçinizdeki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah onları lütfü ile zenginleştirir. Allah lütfü bol olandır, bilendir.” Nur, 24/32.

⁵ 1 Korintliler, 5:9.

⁶ “Tarlanızdaki ekini biçtiğinizde gözden kaçan bir demet olursa almak için geri dönmeyin. Onu yabancıya, öksüze, dul kadına bırakın. Öyle ki, Tanrınız Rab el attığımız her işte sizi kutsasın. Tekvin, 24:19.

⁷ Tekvin, 20:14.

⁸ Sayılar, 27:8.

⁹ “Allah çocuklarımız hakkında, erkeğe iki dişinin hissesi kadar tavsiye eder. Eğer kadınlar ikinin üstünde ise, bırakılanın üçte ikisi onlarındır; şayet bir ise yarısı onundur. Ana babadan her birine, ölenin çocuğu varsa yaptığı vasiyetten veya borcundan arta kalanın altıda biri, çocuğu yoksa, anası babası ona varis olur, anasına üçte bir düşer. Kardeşleri varsa, altıda biri annesindedir; babalarınız ve oğullarınızdan menfaatçe hangisinin size

Kur'ân¹ ve Yeni Ahid² örtünmeyi emretmekle ortak bir paydaya sahipler. Fakat ikisinin sebep-i hikmeti bir birinden farklıdır. Zira Kur'ân kadının kendini muhafazasını kolaylaştırmak için bunu yaparken, Yeni Ahid bunu erkeğin statüsü için yapmaktadır.³ Erkeğin statü kaybı sebebiyle Yeni Ahid'in diğer emri ise şudur: *“Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrensün. Kadının ders verip erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum.”*⁴ Kur'ân da erkeğin statüsüne ilişkin olarak *“Allah'ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü ve erkeklerin, mallarından sarfetmelerinden dolayı erkekler kadınlar üzerine hakimdirler.”*⁵ demiş; ancak buradan anlaşılabilir ifrat ve tefriti başka yerlerde şunları buyurarak izale etmiştir: *“Kadınların hakları, örfe uygun bir şekilde vazifelerine denktir.”*⁶ *“Onlar sizin örtünüz, siz de onların örtülerisiniz.”*⁷ *“Ey insanlar! Doğrusu Biz sizleri bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasınız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanızdır. Allah bilendir, haberdardır.”*⁸

daha yakın olduğunu siz bilmezsiniz. Bunlar Allah tarafından tespit edilmiştir. Doğrusu Allah bilendir, Hakîm olandır.” Nisâ, 4/11.

¹ *“Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına, dışarı çıkarken üstlerine örtü almalarını söyle; bu, onların hür ve namuslu bilinmelerini ve bundan dolayı incitilmemelerini daha iyi sağlar. Allah bağışlar ve merhamet eder.”* Ahzab,33/59.

² *“Eğer kadın örtünmüyorsa, saçını kestirsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da tıraş etmesi ayıpsa, başını örtün.”* 1 Korintliler: 11:6.

³ *“Erkek başını örtmemelidir. Çünkü erkek Tanrı'nın benzeşişinde olup Tanrı'nın yüceliğini yansıtır. Kadın ise erkeğin yüceliğini yansıtır.”* 1. Korintliler: 11:7.

⁴ Bkz. 1Timoteyus, 2:11-12.

⁵ Nisâ, 4/32.

⁶ Bakara, 2/228.

⁷ Bakara, 2/187.

⁸ Hucurât, 49/13.

Tevrat ve İncil¹ gibi Kur'ân'ın inşa etmek istediği medeniyette de evlatlara emir mahiyetinde tavsiyeler bulunmaktadır. Kur'ân bir yandan, “*Biz insana, annesine babasına iyi davranmasını emrettik. Zira annesi onu nice zahmetlerle karnında taşımıştır...*”² ifadeleriyle bu saygı ve kıymetin gerekçesini açıklarken bir yandan da “*Eğer onlar seni, şerik olduğuna dair hiçbir bilgin olmadığı şeyleri, Bana ortak saymaya zorlarsa sakın onlara itaat etme! Ama o durumda da kendileriyle iyi geçin, makul bir tarzda onlara sahip çık!*”³ ifadeleriyle bunun sınırlarını belirlemiştir.

Sonuç

Hem Tevrat'ta hem de İncil'de kadının dini ve dünyevi anlamdaki yerine ve uyması gereken emirler bulunmaktadır. Söz konusu kitapların mevcut halleri mensupları açısından kutsal birer kitap olması sebebiyle bu son derece tabii bir durumdur. Eski Ahit'teki ifadelerde kadının bir beşer olarak kendisine verilen değer en büyük payesi, onun yaratılırken Tanrının suretinde yaratıldığını dile getiren ifadelerdir.

Eski ve Yeni Ahid'de kadına kadının beşeri yönü, statüsü ve hukuku alanında birçok menfi ifadeler bulunmaktadır. Bu sözlerin temelinde yatan şey kadın cinsinin ilki olan Havva'nın erkek cinsinin ilki olan Âdem'i suça azmettirici olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Hz. Havva ve Hz. Adem'in yaşadıkları sebebiyle Eski ve Yeni Ahid, bir türlü kadının varlığını hazmedemekte; ona hoşgörü ile yaklaşmamaktadır. Talmud'da erkeğin her gün üç kere “Kadın olarak yaratılmadığı için şükretmesi gerektiği” dile getiren cümleler eski Ahid mensuplarının kadına bakışını özetleyecek mahiyettedir. Eski Ahid'in bazı kadınlar için saygın, faziletli, erdemli, dürüst söylemleri ile İncil'in “*Ey kocalar, Mesih kiliseyi nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin.*” (Efesliler, 5:25) vb. ifadeleri bu kitapların içerdikleri menfi kadın algısı sebebiyle çok da inandırıcı gelmemektedir. Eski ve Yeni Ahid'in menfi kadın anlayışından etkilenen Aziz Tertolyan'ın: “Kadın insanın nefesine giriş kapısıdır, Tanrının yasalarını iptal eden, erkeğin çehresini bozan iğrenç bir mahlûktur.” sözü ile Aziz Sustam'ın; “Kadın gerekli olan bir kötülüktür, istenen bir beladır. Evin ve ailenin en büyük tehlikesidir, ahlaksız ve edepsiz bir sevgilidir, yaldızlı ve aldatıcı bir musibettir.” sözleri Ehl-i Kitâb'ın kutsal kitaplarından

¹ “*Annesine, babasına saygısızca davranana lanet olsun!*” Tekvin, 27:16; “*Ey Çocuklar! Rab yolunda anne babanızın sözünü dinleyin. Çünkü doğrusu budur. İyilik bulmak, yeryüzünde uzun ömürlü olmak için annene babana saygı göstereceksin. Vaat içeren ilk buyruk budur.*” Efesliler, 6:1-3.

² Lokmân, 31/14.

³ Lokmân, 31/15. Ayrıca bkz. Ankebût, 29/8.

edindikleri menfi kadın algısını özetlemektedir. Kur’ân, Cahiliyye dönemine de sirayet eden bu tür anlayışları ıslah edip gerekli değişimleri sağlamıştır. Eski ve Yeni Ahid’in kadına ilişkin menfi ifadeleri ile Kur’ân’ın kadına kazandırdığı statü kıyası imkânsız bir fark içermektedir. Kadın Allah’ın kulu ve medeniyetin parçası olması münasebetiyle Kur’ân ve sünnet ile ifrat ve tefritten uzak bir şekilde hak ettiği değeri bulmuş, hak ve hukuku muhafaza altına alınmıştır.

Kaynakça

- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail b. İbrahim el-Muğîra, *el-Câmi’u’s-Sahîh el-Muhtasar*, thk. Mustafa Dîb el-Buğâ, Beyrut, Dâr-u İbn Kesîr, 1987.
- Baruk, Cengiz, “İsa Mesih Kadınları da Kurtaracak mı?”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 31, Mayıs- Ağustos, İstanbul, 2008.
- el-Cassâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali er-Râzî, *Ahkâmu’l-Kur’ân*, thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî, Beyrut, Dâru’l-İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, H.1405.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eşâ’s es-Sicistânî, *Sünen Ebî Dâvûd*, thk. Muahammed Muhyiddin Abdulhamid; tlk. Kemâl Yusuf el-Hût; zyl. Elbânî, Beyrut, Dâru’l-Fikr, t.y.
- el-Hârisî, Ebû Muâz Talâl İbn Muî’d, *Ekseru min Elfi Ma’lûmatin ve Delîlin ala Misdâkiyyet’l-İslâmi’l-Celîl*, Suudi Arabistan, İtrâk li’-Tibaa’ti ve’n-Neşri, 2008.
- Harman, Ömer Faruk, *Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi Kur’ân ve Kadın Sempozyumu*, 4-5 Haziran, Ankara, 2010.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî, *el-U’câb fî Beyâni’l-Esbâb*, thk. Abdulhakim Muhammedu’l-Enîs, Dammâm, Dâr-u İbni’l-Cevzi, 1997.
- İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ İsmail b. Hâtib Ebû Hafs b. Ömer, *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm*, thk. Muhammed b. İbrahim el-Bennâ ve Muhammed Ahmed Âşûr, Kahraman Yay., İstanbul, 1984.
- İlkiyâ’l-Harrâsî, İ‘mâduddîn et-Taberî, *Ahkâmu’l-Kur’ân*, thk. Musa Muhammed Ali, Beyrut, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, H.1405.
- Kutsal Kitap, <http://www.kutsal-kitap.net/bible/tr/index.php?id=6&mc=1&sc=4> (Erişim, 19 Ağustos 2015, 15.30).
- Müslim, İbn Haccâc Ebû’l-Hüseyin el-Kuşeyrî en-Nisâbûrî, *Sahîhu Müslim*, thk. Muhammed Fuâd Abdulbâki, Beyrut, Dâr-u İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, t.y.
- Nesâî, Ahmed b. Şuayb Ebû Abdurrahman, *Sünenü’n-Nesâî el-Kübrâ*, thk. Abdulğaffar Süleyman el-Bendârî; Seyyid Kisrevî Hasan, Beyrut, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1991.
- Nureddîn I’tir, *Mezâ ani’l-Mareti*, Beyrut, el-Yemâme li’t-Tibâa’ti ve’n-Neşr, 2003.

- Paçacı, İbrahim “Sedd-i Zerâi’” *Dini Kavramlar Sözlüğü*, Ankara, D.İ.B Yay., 2006.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. el-Hüseyin b. el-Hasan, *Mefâtihu'l-Ğayb*, thk. İ‘mâd Zekî el-Bârûdî, Mısır, el-Mektebetu’t-Tevfikiyye, 2003.
- Sent Antuan Kilisesi, <http://sentantuan.com/dosyalar/ayetler/iayet/ibrani.htm> (Erişim, 19 Ağustos 2015/15.25).
- Sıbâî, Mustafa, *İslam’da Kadın Hakları*, çev. H. Hüseyin Ceylan, Ankara, Rehber Yayınevi, 1993.
- Şimşek, Mehmet, *Süryaniler ve Diyarbakır*, İstanbul, Chivi Yazıları Yayınları, 2003.
- Tevrat, İncil, *The Bible Society in Turkey*, 2001.
- Vâfî, Ali Abdulvâhid, *el-Müfredât*, Kahire, Dâr-u Nahdati Mısır, t.y.,
- Yasdıman, Hakkı Şah, “Yahudilikte Kadınla İlgili Müspet Söylemler Bağlamında Bazı Tespitler”, *D.E. Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 15, İzmir, 2002.
- Yıldız, M. Cengiz; Mehmet Şimşek “Süryani Cemaatinde Kadın Olmak”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 1, (2006).